

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Вступ. Намагання знайти методи удосконалення контролю при вивченні іноземних мов належить багатьом вченим. Останнім часом, на думку багатьох дослідників (С.Ю. Ніколаєва, І.В. Коломієць, Х.Дуглас Браун, Дж. Хант, М. Гронланд та ін.), методистів та вчителів, одним з найбільш ефективних способів контролю при вивченні іноземної мови є тест.

Більшість дослідників, які працювали над вивченням питань тестування прийшли до висновку, що тестовий контроль є ефективною формою контролю, яка відповідає цілям контролю, вимогам що висуваються до нього, і забезпечує ефективну реалізацію всіх його функцій у процесі навчання іноземних мов.

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження та виділення особливостей, основних переваг проведення тестового контролю у навчанні іноземних мов у вищому навчальному закладі.

Результати. Ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю.

Зважаючи на те, що контроль є важливою складовою навчально-виховного процесу та виступає ефективним інструментом управління навчальним процесом з іноземної мови, успішність керування навчальним процесом можливо забезпечити лише завдяки чіткій організації системи контролю. Реалізація такого контролю вимагає передусім розуміння його функцій, об'єктів, прийомів, форм та засобів його організації, вимог до нього.

Беручи до уваги, що провідною ідеєю в навчанні іноземної мови в неможливих вищих навчальних закладах виступає формування іншомовної комунікативної компетенції в майбутніх спеціалістів, зокрема компетенції в читанні фахової літератури, відповідно метою контролю виступає перевірка, аналіз та констатація результатів функціонування процесу навчання на кожному етапі зі спрямованістю на досягнення кінцевих цілей навчання.

Головним завданням навчання іноземної мови є завдання навчити студентів користуватися іноземною мовою як засобом спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності в різноманітних ситуаціях реального життя.

Оптимальною формою контролю тут має бути тестовий контроль. У навчанні іноземної мови застосовуються різні види контролю: поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий. Відповідно до цих видів контролю можна виділити види тестового контролю або види тестування. Це поточне тестування, тематичне тестування, рубіжне тестування і підсумкове тестування. Кожне із згаданих видів тестування реалізується за допомогою спеціально розроблених тестів.

Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому сенсі використання і проведення тесту, і в широкому – як сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту [1, с. 271].

У зарубіжній літературі з дослідження тестування під педагогічним або психологічним тестом часто розуміють процедуру, призначену для виявлення конкретного зразку поведінки, з якого можна зробити висновки про певні характеристики особистості.

Сучасне педагогічне тестування являє собою комплекс стандартизованих методів виміру тих латентних (тобто недоступних для безпосереднього спостереження) параметрів людини, що визначає її рівень підготовленості і відповідність освітнім стандартам у конкретній галузі знань. При цьому широко використовуються математичні методи

планування й обробки результатів вимірів, а також сучасні технології обробки інформації [1-2, 4-5] .

Поява великої кількості нестандартизованих завдань у тестовій формі та їх несанкціоноване застосування в освіті обумовлюють необхідність у стандартизації основних понять і термінів педагогічного тестування.

Основна відмінність тесту від традиційної контрольної роботи полягає у тому, що він завжди припускає вимірювання. Тому оцінка, що виставляється за підсумками тестування, відрізняється більшою об'єктивністю і незалежністю від можливого суб'єктивізму викладача, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна. Головна відмінна риса тесту - об'єктивність, що гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб поставляти кількісну інформацію.

Поточний тестовий контроль здійснюється у процесі навчання, тематичний тестовий контроль - по завершенні роботи над окремою темою, рубіжний тестовий контроль - наприкінці семестру, підсумковий тестовий контроль - по завершенні навчання на окремому курсі.

Поточний тестовий контроль відбувається систематично на заняттях у процесі навчання з метою отримання викладачем інформації про успішність засвоєння студентами іншомовного матеріалу та формування у них навичок та умінь мовлення, а також інформації про доцільність застосування тих чи інших методів і прийомів навчання. Результати, отримані викладачем в ході поточного контролю, дозволяють стежити за ефективністю процесу навчання і своєчасно коригувати недоліки.

В тестах переважають тестові завдання, спрямовані на перевірку окремої навички чи вміння, а відповіді - здебільшого вибіркові. Тести розробляються самим викладачем. Поточний контроль спрямовується на визначення проміжних, а не кінцевих результатів в оволодінні іноземною мовою.

Тематичний тестовий контроль здійснюється після циклу годин по завершенні роботи над конкретною темою. Метою цього контролю є перевірка рівня володіння студентами навичками та вміннями іноземного мовлення у межах теми, що вивчалася.

Тест може містити завдання різних типів і видів з усіх видів мовленнєвої діяльності. Тестові завдання об'єднуються загальною темою та розташовуються в певній послідовності. За результатами тематичного тестування студентам виставляється оцінка за роботу над даною темою.

Рубіжний контроль здійснюється на певному часовому рубежі. Це може бути кінець семестру.

Мета рубіжного контролю - отримати об'єктивні й точні результати навчальних досягнень студентів за конкретний відрізок навчально-виховного процесу з іноземної мови.

Специфіка рубіжного тестового контролю полягає в тому, що:

- Тест має бути локально стандартизованим.
- В тесті має бути представлений узагальнений матеріал з усіх тем, що вивчались студентами в даний період навчання.
- За структурою тест з кожного виду мовленнєвої діяльності може включати субтести, які розрізняються за рівнем складності тестових завдань.
- Тестові завдання спрямовані на перевірку інтегрованих умінь в різних видах мовленнєвої діяльності.

Підсумковий контроль здійснюється в кінці кожного курсу. Для проведення підсумкового контролю на кожному курсі можуть бути запропоновані тести двох рівнів складності. Доцільність дворівневого тестування можна пояснити тим, що успішність оволодіння іноземною мовою на тому чи іншому рівні у значній мірі залежить від таких суб'єктивних факторів як індивідуально-психологічні особливості студентів, що впливають на цей процес, та попередня підготовка кожного конкретного студента з іноземної мови.

Враховуючи особливості підсумкового тестового контролю, можна виділити деякі специфічні риси даного тесту:

- Тестові завдання складаються на вибіркового матеріалі, що вивчався на даному курсі.

- Тест складається з чотирьох частин відповідно до видів мовленнєвої діяльності.

- Всі частини тесту об'єднуються однією глобальною комунікативною ситуацією так, що виконання наступних тестових завдань неможливе без виконання попередніх.

- Тест базується на матеріалі тематики, якою оволодівали студенти протягом навчання на даному курсі.

- Тест включає тестові завдання лише інтегративного характеру.

Важливе значення мають комп'ютерні тести. Тестове завдання клоуз-тест (на заповнення пропусків); progress test - дає можливість виявити ступінь засвоєного матеріалу. Структура тестового контролю може забезпечити ефективний, об'єктивний і точний контроль у навчанні іноземних мов. – розробляти педагогічні тести як вимірювальні інструменти;

- застосовувати готові тести для об'єктивного стандартизованого контролю знань, умінь і навичок студентів;

- визначати стартовий рівень підготовки студента для інших освітніх цілей;

- проводити об'єктивно порівняння результатів навчання в різних освітніх закладах і організаціях незалежно від використовуваних ними різних методів і засобів навчання;

- забезпечувати органи управління освітою будь-якого рівня достовірною інформацією про результати навчання;

- надавати можливість студентам та їх батькам одержувати об'єктивну інформацію про рівень навчальних досягнень [3].

Застосування тестових завдань дозволяє:

- удосконалити та поглибити лінгвістичні, комунікативні, навчально - пізнавальні лінгвокраїнознавчі та компетенції студентів;
- забезпечити вільного, нормативно-правильного і функціонально - адекватного володіння всіма видами мовленнєвої діяльності;
- послідовне закріплення, розширення та поглиблення, подальша систематизація знань одержаних під час вступного колективного фонетичного курсу;
- вдосконалення практичних умінь та навичок з фонетики;
- розширення термінологічного запасу;
- формування у студентів умінь володіння основами морфології та синтаксису;
- формування вмій граматично коректно формулювати усні та письмові відповіді монологічного та діалогічного мовлення.

Основні переваги перевірки знань студентів за тестами містять у собі:

1. Швидкість обробки одержаних результатів. Врешті-решт, за умови відпрацьованої технології можна довести цей процес до повністю автоматизованої перевірки із забезпеченням максимальної об'єктивності. Але водночас відчуваються втрати щодо культури мовлення та глибини засвоєння знань студента. Традиційні методи в цьому випадку приносять більше користі.

2. Об'єктивність одержаної оцінки, її незалежність від того, хто здійснює тестування. Але дана оцінка не може бути усвідомлена як оцінка саме сукупності знань студента через те, що існує категорія студентів, які традиційно не спроможні ефективно демонструвати свої знання через тестову методику.

Недоліки використання тестової перевірки знань студентів:

1. Підміна навчальних цілей. Повний перехід виключно на тестову перевірку знань студентів швидко зробить не засвоєння, а саме контроль основною метою діяльності студента.

2. Звуження змісту навчального предмету. У вищому навчальному

закладі існують предмети, зміст яких важко охопити системою тестів. Навіть в межах одного предмету не всі теми рівномірно перевіряються за допомогою.

3. Зниження рівня кваліфікації викладача. Використання готових тестів суттєво полегшує роботу викладача, звільняє його від рутинної роботи, створює умови для творчості. Але при цьому виникає проблема підтримання рівня професійної (предметної) кваліфікації. Перевірка тестових завдань та контрольних робіт здійснюється в автоматичному режимі і не надає професійного навантаження. Самий навчальний простір, який покривається тестовими завданнями, складає лише частину навчального предмету. І якщо викладач не буде використовувати спеціальних і додаткових засобів для свого професійного розвитку, він майже неминуче почне деградувати.

Принциповою відмінністю тестів від звичайних завдань, які використовуються для контролю знань студентів, є те, що тест є науково обґрунтований метод і одночасно інструмент дослідження ряду наукових напрямків вивчення особистості, здібностей, а також інших питань, необхідних для наукової організації навчального процесу. Тестування, як і будь-який інший метод контролю знань студентів, має переваги та недоліки.

До переваг автори відносять: об'єктивність і справедливість оцінки знань; відсутність емоційних стресів і перевантажень, психологічного впливу на студента; порівняння оцінок з однієї і тієї самої дисципліни щодо викладачів, факультетів, інститутів, що дозволяє одержати об'єктивний матеріал про рівень підготовки студентів і якості викладання; можливість широкого використання технічних засобів та персонального комп'ютера, які підвищують ефективність і якість роботи викладачів; можливість заощадження часу викладачів і студентів; є суцільний метод контролю порівняно з вибіркоким методом, який застосовується на екзаменах, заліках. При класичній моделі навчання викладач є єдиним

суб'єктом навчання, на якого покладена функція контролю та оцінки знань, а також перевірки результатів самоконтролю студентів. Автоматизована система контролю дозволить доповнити класичну систему новим засобом діагностики якості навчальних досягнень. Використовуючи програму, викладач може здійснити аналіз навчального процесу, бо цей аналіз, в повній мірі, неможливий при використанні традиційних засобів навчання. Можна з впевненістю сказати, що часткова автоматизація контролю знань дозволить:

- поглибити рефлексію студента при навчанні;
- індивідуалізувати процес навчання;
- полегшити для викладача аналіз результатів контролю;
- знизити суб'єктивність при оцінюванні знань;
- підвищити довіру студентів до отриманих при тестуванні оцінок.

Недоліки тестування: висока трудомісткість розробки науково обґрунтованих тестів, які мають високі та стійкі показники надійності та валідності; можливість відгадування студентами правильних відповідей; можливість помилкової оцінки. Однак, використання сучасних статистичних методів та персонального комп'ютера при розробці, обґрунтуванні та апробації тестів дає можливість ліквідувати зазначені недоліки, що дозволяє вважати тестування одним із найбільш прийнятних і перспективних методів оцінки знань студентів.

Висновки. Отже, тестування – один із найбільш стандартизованих та об'єктивних методів контролю й оцінювання знань, умінь і навичок студента, яке позбавлене таких традиційних недоліків інших засобів оцінювання знань, як неоднорідність вимог, суб'єктивність екзаменаторів, невизначеність системи оцінок і т.п.

Розробка тестів з англійської мови професійного спрямування – це повсякденна проблема, з якою викладачі зіштовхуються під час їх щоденної викладацької діяльності. Тому вважається важливим проаналізувати, як викладачі оцінюють об'єктивні та суб'єктивні форми

тестування щодо їх відповідності потребам студентів, щодо їх можливості відобразити мовні навички студентів, щодо їх доречності до рівня володіння англійською мовою професійного спрямування студентами. Крім того, також важливо розглянути точки зору викладачів на можливості таких тестів оцінити професійні комунікативні навички та відповідність їх видам діяльностей, які практикуються в цільовій професійній ситуації студентів.

Отже, тестування створює багато можливостей для ефективної організації навчання студентів професійно орієнтованого читання та успішного досягнення головної мети - формування іншомовної комунікативної компетенції в читанні. Проте, для успішного здійснення тестування необхідно дотримуватися певних вимог щодо розробки тесту/тестових завдань.

У процесі розробки тесту, головною метою якого виступає контроль рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції в майбутніх спеціалістів, передусім необхідно дотримуватись таких вимог: комунікативність, професійна спрямованість тестових завдань, взаємоузгодженість об'єктів контролю та об'єктів навчання з типами тестових завдань згідно визначених цілей навчання, відповідність рекомендованому рівню володіння іноземною мовою. Перспективою подальших досліджень може бути поглиблене вивчення функцій тестового контролю, більш детальне визначення та аналіз типів тестів, а також аналіз інших методів контролю та оцінки знань іноземних мов у ВНЗ.

Література

1. Маслыко Е.А., Бабинская П.К., Будько А.Ф., Петрова С.И. Настольная книга преподавателя иностранного языка. - Мінськ.: Высшая школа, 1996. - 522 с.
2. Коккота В.А. Лингво-дидактическое тестирование: науч. - теор.пос. - М., 1989. - с.31-32.

3. Петрашук О.П. Принципи та функції стандартизованого контролю // Іноземні мови. - 1997, №2. - с.4-5.
4. Holtzman W.N. Computer – assisted instruction, testing and guidance. - N-Y: Harper and Row, 1970.
5. Kuder G.F., Richardson M.W. The Theory of Test Reliability. Psychometrika, 1958, pp.67-134.